

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 339.138:338.483.12

© Шилепницький П.І., Михайлина Д.Г., 2015

Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, Чернівці

ДЕРЖАВНА ПРІОРИТЕТНІСТЬ ТУРИЗМУ ЯК КЛЮЧОВА ДЕТЕРМІНАНТА ЙОГО ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Розкривається роль державної пріоритетності туристичної індустрії як ключової детермінанти її глобальної конкурентоспроможності, передовсім через забезпечення ефективних механізмів взаємодії державного і приватного сектору. Висвітлено глобальні конкурентні позиції країн у цьому напрямку, виявлені ключові моделі державного регулювання розвитку туризму, серед яких виокремлено найбільш доцільну для розвитку українського туризму європейську модель, націлену передовсім на державно-приватне партнерство.

Ключові слова: глобальна конкурентоспроможність, державно-приватне партнерство, міжнародний туризм, модель державного регулювання розвитку туризму, пріоритетність туризму, просування туристичного продукту.

Постановка проблеми. У сучасній системі світового господарства чітко відзначається міжнародна туристична індустрія, як одна з найбільш диверсифікованих, динамічних і стійких відносно коливань світової економічної кон'юнктури. Однак розвиток міжнародного ринку туристичних послуг усе ж відбувається у контексті глобальних структурних зрушень, поширення цінностей суспільства споживання та постіндустріалізації у розвинених країнах з трансформацією орієнтирів суспільства, загострення конкурентної боротьби. Такий стан речей вимагає орієнтації туристичного сектору на застосування інновацій на мікро- та макрорівнях у руслі диверсифікації видів туристичного продукту та напрямів надання турпослуг, удосконалення правового та інституційного механізму регулювання та підтримки розвитку туризму. Це порушує питання ефективної господарської взаємодії державного та приватного сектору, актуалізує проблему державної пріоритетності туризму як ключової детермінанти його глобальної конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У числі сучасних вітчизняних і зарубіжних авторів, які розглядають конкретні питання розвитку конкурентоспроможного ринку туристичних послуг та його регулювання, можна відзначити А. Александрову, Д. Бугаліса, О. Давидову, О. Довбенко, В. Євдокименка, Є. Єгорова, В. Квартальнова, В. Кифяка, Е. Козловського, А. Мазаракі, Г. Папіряна, А. Толочко, В. Фомічева. Проблемам державного впливу й, зокрема розвитку державно-приватного партнерства у туристичній сфері, присвячено праці Г. Драган, С. Захарова, П. Лонг, Н. Мушинська, Г. Паскаріу, Н. Петрова, О. Соловійова, М. Франко та ін.

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Сьогодні досить велика кількість держав, включаючи Україну, проголосили туристичну індустрію одним із пріоритетних напрямів розвитку національної економіки та культури, що сприяє збільшенню ВВП, валютних надходжень, розвитку торгівлі та промисловості, інвестицій, інфраструктури,

створенню нових галузей, внескам у платіжний баланс. Однак рівень практичного впровадження проголошених орієнтирів надзвичайно різноманітний, що й відображається у показниках глобальної конкурентоспроможності туристичної галузі, викликаючи особливий науковий інтерес.

Формулювання цілей статті. Доцільно вивчити сучасні показники глобальної конкурентоспроможності світової індустрії туризму у розрізі окремих країн з виходом на особливості організації, регулювання та пріоритетності туристичної галузі для державного сектору.

Викладення основного матеріалу. Згідно з даними Світової туристичної організації ЮНВТО (UNWTO), протягом останніх 60-ти років міжнародний туризм продемонстрував постійне зростання та диверсифікацію, перетворюючись на один із найбільш швидкозростаючих секторів світової економіки. Попри значні потрясіння, показники міжнародних туристичних прибуттів свідчили про фактично безперервне зростання, що забезпечило йому сьогодні п'яте місце у статті світового експорту, складаючи частку близько 30% у світовому експорті послуг і 6% від обсягів світової торгівлі [1]. Так, за словами Генерального секретаря UNWTO Таліб Ріфаї на відкритті Глобального форуму економіки туризму в Макао, "...в умовах нинішньої економічної невизначеності туризм – один із небагатьох секторів економіки у світі, який активно розвивається, стимулює економічний прогрес як у країнах, що розвиваються, так і розвинених і, що ще більш важливо, створює необхідні робочі місця..." [2]. Адже за обсягами зайнятості туристична галузь знаходиться на другому місці у світі, забезпечуючи близько 102 млн. робочих місць (8,8% від загальносвітового показника), поступаючись лише сектору освіти [3].

У загальній структурі світового ВВП, відповідно до оцінки Світової ради з подорожей і туризму, "чиста" ("технологічна") галузь, або економіка туризму, забезпечила до 9,3% (7 трлн. дол. США) у 2013 р. і посіла 5-те місце у

рейтингу [2]. У деяких країнах туристична галузь формує більшу частину національного багатства держави. Загальносвітовий дохід, отриманий країнами від міжнародних відвідувачів, протягом минулого звітного періоду зріс на 5% і досяг 1159 млрд. дол. США [4]. За доходами від міжнародного туризму у 2013 р. 42% припало на Європу (зі зростанням у 35 млрд. дол. США), наступними у рейтингу є такі регіони як: Азіатсько-Тихоокеанський (31% усіх доходів від туризму), Американський (20%), Близький Схід (4%), Африка (3%) [5].

За індексом конкурентоспроможності туризму (ІКТ), рейтинг країн світу очолили Швейцарія, Німеччина й Австрія, Іспанія, Велика Британія, США, Франція, Канада, Швеція та Сінгапур (Таблиця 1). Україна ж тут посіла 76-те місце, хоча піднялась протягом 2 років на 9 позицій у рейтингу 140 країн світу. При цьому серед країн Європейського регіону Україна знаходиться на 37-му місці, поступившись серед

інших таким країнам як Болгарія, Словаччина, Росія, Грузія, Румунія, Македонія. Випередила ж Україна такі останні в європейському списку 5 позицій як Албанія, Вірменія, Сербія, Боснія і Герцеговина та Молдова [6].

За твердженням фахівців, структура індексу переконливо свідчить про те, що створювати конкурентоздатний на світовому ринку туристський продукт можливо лише у разі комплексної роботи країни на туризм. У цьому контексті особливий інтерес викликає такий блок підіндексу А “Законодавчо-регулююча (правова) база туризму”, як “Пріоритетність туризму”. Цей блок індексів відображає: державну пріоритетність туристської індустрії; витрати уряду на туризм (відсоток від повних урядових витрат); ефективність маркетингу і реклами із залучення туристів; участь країни у головних туристичних ярмарках.

Таблиця 1

**Рейтинг країн світу за індексом конкурентоспроможності туризму
(The Travel and Tourism Competitiveness Index) на 2013-14 р.р. [6]**

Країна	Загальний індекс		Підіндекс А. Законодавчо-регулятивна (правова) база туризму		Підіндекс Б. Ділове оточення та інфраструктура туризму		Підіндекс В. Людські, культурні та природні ресурси	
	Рейтинг/ 140	Бали/ 1-7	Рейтинг/ 140	Бали/ 1-7	Рейтинг/ 140	Бали/ 1-7	Рейтинг/ 140	Бали/ 1-7
Швейцарія	1	5,66	1	5,94	1	5,42	2	5,63
Німеччина	2	5,39	8	5,57	6	5,29	7	5,31
Австрія	3	5,39	2	5,80	11	5,11	9	5,24
Іспанія	4	5,38	14	5,48	5	5,30	6	5,36
Велика Британія	5	5,38	17	5,44	10	5,13	3	5,57
США	6	5,32	44	4,95	2	5,36	1	5,65
Франція	7	5,31	9	5,56	7	5,18	11	5,20
Канада	8	5,28	27	5,27	8	5,17	5	5,39
Швеція	9	5,24	12	5,54	23	4,89	8	5,30
Сінгапур	10	5,23	6	5,74	4	5,31	25	4,64
...	...	...						
Україна	76	3,98	60	4,73	71	3,62	99	3,59
...	...	...						
Бурунді	138	2,82	130	3,40	139	2,33	138	2,73
Чад	139	2,61	139	2,90	140	2,11	136	2,82
Гаїті	140	2,59	138	2,93	136	2,39	140	2,44

За цим узагальненим показником у світі лідирують такі країни, як Сейшели, Кіпр, Маврикій, Сінгапур, Ісландія, Мальта, Ямайка, Барбадос, Домініканська Республіка, Іспанія. Україна тут посідає 84 позицію [6]. За окремими складовими 5-го блоку підіндексу А “Пріоритетність туризму” визначилися наступні лідери за категоріями: 5.1. “Державна пріоритетність туризму” (значимість розвитку туристичної галузі для держави): Барбадос, Нова Зеландія, Мальта, Сейшели, Марокко, ОАЕ, Маврикій, Сінгапур, Ямайка, Іспанія (Україна тут посідає 126 позицію); 5.2. “Державні витрати у туристичну галузь” (у відсотках до загальних державних витрат): Філіппіни, Сейшели, Домініканська Республіка, Ямайка, Маврикій, Барбадос, Мальта, Ісландія, Йорданія, Сінгапур

(Україна – 38 позиція, відповідно); 5.3. “Ефективність маркетингу та брендингу у галузі залучення туристів”: ОАЕ, Сінгапур, Нова Зеландія, Австрія, Коста Ріка, Швейцарія, Барбадос, Ісландія, Ірландія, Руанда (Україна – 109 позиція); 5.4. “Повнота річних даних у галузі туризму”: Литва, Саудівська Аравія, Іспанія, Фінляндія, Угорщина, Кіпр, Словенія, Ізраїль, Польща, США (Україна - 28); 5.5. “Своєчасність забезпечення місячними/квартальними даними у галузі туризму”: Китай, Єгипет, Індія, Пд. Корея, Уругвай, Венесуела, Болгарія, Кіпр, Гондурас, Ізраїль (Україна - 71) [6].

У контексті пріоритетності туристичного сектору для держави, доцільно розглянути моделі державного регулювання розвитку туристичної діяльності, до яких відносяться: 1) ринкова модель саморегуляції; 2) модель активного державного втручання; 3) європейська

модель координації зусиль державного та приватного сектору; 4) комбінована модель за умов створення багатофункціонального міністерства.

Перша модель передбачає відсутність державної туристичної адміністрації, органу державного управління на рівні центральної влади. Всі питання, пов'язані з розвитком туризму, вирішуються у регіонах або самостійно суб'єктами господарювання на основі оперативного регулювання та принципів ринкової економіки. Подібна модель розвитку індустрії туризму сформувалася у США [8].

Друга модель передбачає наявність міністерства, як сильного й авторитетного центрального органу, який здійснює контроль над усіма туристичними підприємствами країни. Інструментарієм державного управління є: фінансові вкладення, рекламна та маркетингова діяльність, залучення інвестицій в туристичну індустрію, адже країни, де застосовується дана модель управління туристичною діяльністю, небагаті. Подібна модель організації управління туристичною індустрією діє в Єгипті, Мексиці, Тунісі, Туреччині та інших країнах, для яких туризм є одним з основних джерел валютних надходжень у бюджет.

Третя модель участі держави у розвитку індустрії туризму переважає в розвинених європейських країнах. Вона передбачає, що питання розвитку туристичної діяльності вирішуються на рівні спеціалізованого галузевого підрозділу (централізована структура, державний орган), який функціонує в рамках багатогалузевих, багатofункціональних міністерств (найчастіше економічної спрямованості) або напряму підпорядковується урядові країни, однак має статус відносно самостійного адміністративного органу.

Четверта (комбінована) модель розвитку туристичної галузі передбачає створення багатофункціонального міністерства, яке, крім туризму, охоплює інші, суміжні з ним або взаємодоповнюючі напрями соціально-економічної політики. Характерними ознаками цієї моделі державного регулювання є визначення туристичної галузі пріоритетною для країни, чіткий розподіл повноважень між центральною та регіональною туристичними адміністраціями. Представниками такої моделі може бути організація туристичної діяльності в Індії та Малайзії.

Особливий інтерес викликає саме третя європейська модель взаємодії державного та приватного секторів, яка, на думку більшості фахівців, найбільш прийнятна для України. Центральна державна туристична адміністрація в розвинених європейських країнах працює у тісній взаємодії з місцевою владою й приватним бізнесом. Питання розвитку туристичної діяльності вирішуються в Міністерстві на рівні відповідного галузевого підрозділу, який відповідає за розвиток туризму в країні, а свою діяльність спрямовує у двох напрямках: 1) вирішення загальних питань державного регулювання: розробка нормативно-правової бази, координація діяльності регіональної представницької й виконавчої влади, міжнародне співробітництво на міждержавному рівні, збирання й обробка статистичної інформації; 2) координація маркетингової діяльності: участь у виставках і міжнародних об'єднаннях у

туристичній сфері, управління туристичними представництвами своєї країни за кордоном та ін. [17].

У цій моделі центральне місце займає співробітництво та взаємодія адміністративних органів влади із приватним сектором, що в результаті спричиняє появу змішаних за формою власності інститутів у туристичній сфері - державно-приватного партнерства (ДПП), що найбільш вдало реалізовано в Італії, Франції, Фінляндії, Великій Британії, Іспанії, Італії, на частку яких, за даними ЮНВТО припадає близько 1/3 світових туристичних прибуттів [6].

Загалом ДПП – це комплекс відносин, які є стабільними та тривалими і виникають між державою в особі її центральних та регіональних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, з однієї сторони, та представників бізнесу, інститутів громадянського суспільства і місцевих спільнот – з іншої, з приводу перерозподілу повноважень щодо створення інфраструктури загального користування, виробництва товарів та надання послуг, які традиційно вважались монополією держави, та врегулювання між сторонами в зв'язку з цим таких питань: розподіл відповідальностей, ризиків, зобов'язань щодо фінансового забезпечення, проектування, будівництва, утримання, експлуатації, права власності, участі в управлінні та розподілі прибутку, що базується на принципах рівності, відкритості, недискримінації, змагальності, підвищення ефективності та мінімізації ризиків і витрат [9]. Важливим чинником для виникнення державно-приватного партнерства є межа державного втручання в економіку, а також рівень соціальної відповідальності бізнесу. Найбільш ефективними формами для розвитку ДПП визначено спільні підприємства та концесійні угоди [10].

Партнерства в галузі туризму – це сукупність заходів зі співпраці між партнерами, які представляють організації у двох чи більше секторах, що своїми інтересами зачіпають туризм, та об'єднуються шляхом взаємодії, використовуючи спільні правила, норми та структури на попередньо встановленому організаційному рівні та географічно обмеженій території, виконуючи чи приймаючи рішення з проблем, які стосуються розвитку туризму [13].

У таких партнерствах до відповідальності держави зазвичай відносять: розробку загального бачення розвитку туризму; створення та забезпечення сприятливого середовища розвитку туристичної сфери, яке передбачає сталість і прибутковість для приватного сектору, пропозицію тимчасово вільного капіталу та сприяння інвестиціям, забезпечення належної інфраструктури та її утримання; генерування належних ринкових умов для стимулювання сталого розвитку туризму; забезпечення підтримки, сприятливих умов та послуг для приватного сектору поряд зі стимулами для нього; створення гнучкого законодавства про працю; здійснення стабільної регулятивної політики та справедливого ціноутворення; розробка регулятивної моделі шляхом консультування зі всіма стейкхолдерами з метою захисту природного, культурного та соціального середовищ; забезпечення добробуту місцевої громади, а також внутрішніх і закордонних

візитерів; здійснення дослідницьких ініціатив у співпраці з приватним сектором задля отримання інформації про ринки для потреб галузі та інвесторів з метою покращення сприйняття та розуміння ринкових змін тощо.

А приватний бізнес відповідальний за: розуміння довколишніх і соціальних питань уряду та місцевих спільнот; розвиток навичок і бажання використовувати компетенцію, доступ до фінансів для розвитку та надання туристичних послуг; узяття колективної відповідальності за поширення та застосування на практиці галузевих стандартів, беручи до уваги етику, мораль і справедливість; сприяння збереженню культури, традицій та довкілля; залучення місцевих громад до розвитку туризму; розробка заходів для здійснення тренінгу професійної робочої сили; співпраця з урядом для забезпечення безпеки та добробуту туристів; сприяння розвитку досліджень і створення статистичної бази даних; звернення до технологій, щоб підвищити ефективність операцій, туристичного маркетингу та навичок з якості послуг для того, щоб досягнути високих показників якості [12; 14].

Сферами охоплення ДПП у туристичній сфері на рівні регіону чи окремих місцевостей виступають: 1) стратегічне планування територій; 2) поширення інформації та сприяння в усвідомленні суспільством значення туризму та туристичного потенціалу регіону як фактора самозайнятості населення; 3) забезпечення процесу та методології збору й обробки статистичної інформації; 4) створення конкурентного бізнесового середовища з метою підтримки інвестицій в туристичну галузь; 5) просування інтеграції соціальних та довколишніх аспектів у поведінці споживання та виробництва туристичного продукту; 6) розвиток людського капіталу через освіту та професійну підготовку як потенціалу розвитку туристичної сфери території; 7) залучення фінансових ресурсів для здійснення інвестування, просування та маркетингу; 8) просування сталих туристичних продуктів і ринків; 9) поширення передової практики на міжнародному рівні; 10) підтримка процесу комунікації туристичної дестинації (територія, на якій пропонується певний набір послуг, що відповідають попиту туриста на перевезення, ночівлю, харчування, відпочинок, розваги тощо) із зовнішнім оточенням, включаючи міжнародний рівень; 11) стимулювання технологічного розвитку та впровадження нових технологій у процес виробництва, просування та комерціалізації туристичних продуктів; 12) просування, поширення та комерціалізація туристичної дестинації [12;14; 15].

Поряд із європейськими країнами важливе місце у системі туристичного ДПП світу займають також країни Карибського басейну. Серед головних напрямів діяльності державних органів тут також виділяють: проведення

сприятливої податкової політики, розвиток інфраструктури та об'єктів загального користування аеропортів, доріг, систем водопостачання тощо; підготовка персоналу і реклами тощо.

Не менш важливим напрямком реалізації пріоритетності туристичної галузі є запровадження спеціальних економічних зон (СЕЗ) туристсько-рекреаційного типу, серед яких відомі такі туристичні курорти, як: Хургада (Єгипет), Сусс та Зарзіс (Туніс), Кіш (Кенія), Анталія (Туреччина), Барселона (Іспанія), Амазонія (Бразилія), Дубаї (ОАЕ), о-ви Батаан (Філіппіни), Акаба, Тала Бей (Йорданія) тощо, які продемонстрували найбільший розвиток завдяки пільговій політиці влади країн щодо туристичної галузі [21]. Саме пільговий режим, який формують зовнішньоторговельні, фіскальні, фінансові та адміністративні пільги, був спрямований на те, щоб забезпечити не лише вільний рух туристських потоків, але й капіталів, робочої сили, грошових ресурсів. Зокрема, внаслідок появи перших СЕЗ в ОАЕ у 1995 р., значно зросла співпраця з іноземними корпораціями, збільшився обсяг прямих інвестицій, відбулося піднесення рівня інфраструктури. Туризм став однією з головних статей ВВП ОАЕ після нафтодобувної галузі.

У контексті підтримки пріоритетності туризму в Україні, як зазначають фахівці, доцільно застосовувати модель ДПП, яке передбачає наявність певного державного фінансування передовсім для забезпечення формування і просування конкурентного турпродукту. Однак за сьогоdnішніх кризових умов, політичної та економічної нестабільності, коли Державну агенцію з туризму та курортів ліквідовано, у Програмі діяльності КМУ про туризм не згадано, а видатки бюджету на промоцію та розвиток туристичної сфери у 2015 році зведено до нуля, очевидний пасивний характер впровадження зазначених механізмів. Орієнтація об'єктів сфери туризму на бюджетне фінансування не видається реальною через його обмеження або відсутність. Тому в сучасних умовах держава покликана виконувати свою регулюючу та стимулюючу функцію через механізми непрямой підтримки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Державна пріоритетність туристичного сектора та ефективно запровадження механізмів її реалізації (передовсім через забезпечення туристичного ДПП, фінансування інфраструктурного розвитку, просування турпродукту, функціонування туристсько-рекреаційних СЕЗ) визначає рівень глобальної конкурентоспроможності туризму. Такий стан речей вимагає перегляду реального показника "пріоритетності туризму" для нашої держави, яка за даних умов має взяти на себе передовсім функцію координації процесу національного брендингу, промоції, безпеки туристів.

Список літератури:

1. Travel & Tourism Economic Impact 2014 World // World Travel & Tourism Council [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/world2014_1.pdf

2. Международный туризм уверенно продвигается к преодолению миллиардного рубежа

PR №: PR12051 Madrid 12 Sep 12 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://media.unwto.org/ru/press-release/2012-09-19/mezhdunarodnyi-turizm-uverenno-prodvigaetsya-k-preodoleniyu-milliardnogo-ru>

3. Benchmarking travel & tourism – Global Summary // World travel & tourism Council. – 2013. – 26

- p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wttc.org>
4. World Tourism Organization UNWTO // Annual Report 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: unwto_annual_report_2013_web.pdf
5. UNWTO World Tourism Barometer. [Електронний ресурс] Volume 12. April 2014 // Statistical Annex. – Режим доступу: http://tourlib.net/wto/UNWTO_Barometer_2014_02.pdf
6. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2013. Reducing Barriers to Economic Growth and Job Creation. Insight Report / [Jennifer Blanke, Thea Chiesa Editors] . 2013 World Economic Forum. Geneva. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TT_2013.pdf
7. Толочко А.О. Розвиток європейського ринку туристичних послуг: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / А.О.Толочко. - Київ, 2012. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://tourlib.net/aref_tourism/tolochko.htm
8. Козловский Е.В. Иностраный опыт регулирования международного туризма и его использования в Украине / Е.В. Козловский [Електронний ресурс] Tourism in Ukraine - Режим доступу : <http://www.ukrtourism.com.ua/ru/articles/1305/>
9. Шилепницький П.І. Ш 57 Державно-приватне партнерство: теорія і практика: монографія / П.І. Шилепницький; Інститут регіональних досліджень НАН України. - 2011. - 455 с.
10. Захарова С.Г. Державно-приватне партнерство в системі регулювання туристичної галузі України / С.Г.Захарова: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. - Запоріжжя – 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mydisser.com/en/catalog/view/386/822/7525.html>
11. Buhalis D. Marketing the competitive destination of the future/ D.Buhalis // Tourism Management. – 2000. – Vol. 21. – P. 97 – 116.
12. Franco M. The role of tourism public-private partnerships in regional development: a conceptual model proposal / M. Franco, C. Estevão // Cadernos Ebape. – Rio de Janeiro, Dez. – 2010. – BR. v. 8, №4, artigo 2, – P. 600 – 612.
13. Long P. Researching tourism partnership organizations: from practice to theory to methodology / P. Long // Quality Management in Urban Tourism / Murphy P. (Ed.). – Chichester: Wiley, 1997. – P. 235 – 251
14. Public-private sector cooperation: enhancing tourism competitiveness / World Tourism Organization, World Tourism Organization Business Council. – Madrid, 2000. – 289 p.
15. Pascariu G. C. The role of public-private partnership in the sustainable development of the rural tourist destinations / G. C. Pascariu, G. Dragan [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www-sre.wu-wien.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa06/papers/510.pdf>
16. Папирян Г.А. Экономика туризма / Г.А. Папирян, Финансы и статистика, 2000. - 208 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://tourlib.net/books_tourism/EkonTur.htm
17. Соловйова О. Організаційний механізм державного управління розвитком ринку рекреаційних послуг (Європейський досвід) / О. Соловйова [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2010_1/1_0sovrrp.pdf
18. About the Ministry [Електронний ресурс] / Ministry of Sport and Tourism – Режим доступу: <http://msport.gov.pl/en/ministry>
19. Public-private alliances for structural change, productivity growth and closer integration with the world economy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eclac.org/publicaciones/xml/2/33282/chapter_VI_2008-118-SES.32-INGLES-WEB-OK.pdf
20. Tourism in the Caribbean competitiveness, upgrading, linkages and the role of public private partnerships (PPP) and public policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eclac.cl/publicaciones/xml/2/32752/L.151.pdf> . – Назва з екрану
21. Довбенко О.М. Спеціальні економічні зони туристсько-рекреаційного типу: світовий досвід / О.М. Довбенко // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції “Ефективні інструменти сучасних наук – 2007”. Том 1. Економічні науки. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2007. – 80 с. – С.61-63 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.saga.ua/43_articles_showarticle_36.html

Аннотація

Павел Шилепницький, Диана Михайлина

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПРИОРИТЕТНОСТЬ ТУРИЗМА КАК КЛЮЧЕВАЯ ДЕТЕРМИНАНТА ЕГО ГЛОБАЛЬНОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ

Раскрывается роль государственной приоритетности туристической индустрии как ключевой детерминанты ее глобальной конкурентоспособности, прежде всего через обеспечение эффективных механизмов взаимодействия государственного и частного сектора. Выявлены глобальные конкурентные позиции стран в этом направлении, ключевые модели государственного регулирования развития туризма, среди которых выделена, наиболее целесообразная для развития украинского туризма, европейская модель, нацеленная прежде всего на государственно-частное партнерство.

Ключевые слова: глобальная конкурентоспособность, государственно-частное партнерство, международный туризм, модель государственного регулирования развития туризма, приоритетность туризма, продвижение туристического продукта.

Summary

Pavlo Shylepnytskyi, Diana Mykhaylyna

GOVERNMENT PRIORITIZATION OF THE TOURISM AS THE KEY DETERMINANT OF ITS GLOBAL COMPETITIVENESS

The role of the government prioritization of tourist industry as the key determinant of its global competitiveness, notably through the effective mechanisms of public and private sectors interaction is discovered in this article. The global competitive positions of the countries in this direction are revealed. The key models of tourism development state regulation are defined. Among them the European model which is aimed primarily at the public-private partnership is determined as the most suitable for Ukrainian tourism.

Key words: global competitiveness, public-private partnerships, international tourism, the model of tourism development state regulation, prioritization of tourism, tourist product promotion.